MARK KOSTER

DE BELG

CHRISTIAN VAN THILLO, DE MEDIAKONING VAN DE LAGE LANDEN

2024 Prometheus Amsterdam

1

Demasqué van de persbaron

14 september 2021, 13.30 uur, Antwerpen.

'God-ver-dom-me!'

Christian Van Thillo is geïrriteerd. De grootste mediaondernemer van de Lage Landen zit zich te verbijten in zijn helder verlichte werkkamer op de tiende etage van het hoofdkantoor aan het Mediaplein 1 in Antwerpen. Hij heeft zich verschanst aan de ronde tafel die uitzicht biedt over de skyline van zijn geboortestad. Dit is de plek van de patron. De uitkijkpost over zijn rijk, uitwaaierend van Aubange, in het zuidelijkste puntje van Wallonië, tot aan Bourtange in Noordoost-Groningen, een gebied met bijna 29 miljoen inwoners die hij allemaal bereikt met zijn kranten, tv-zenders, radiostations, magazines, apps en internetportalen. In Denemarken bezit hij ook nog een krant: *Berlingske*. De persbaron heeft een kopje espresso voor zich staan en heeft zichzelf een glas bruiswater ingeschonken. De koolstof sist nog even in het glas. De zon valt over zijn gezicht. Een man met een spits voorkomen en een mond die tuit als hij zich onrechtvaardig behandeld voelt.

En dat is nu het geval. Christian Van Thillo bestudeert de man tegenover hem. Het kan toch niet waar zijn dat die mens al die onzinverhalen gelooft waarin hij als sukkel wordt weggezet? Het is toch van de zotte dat Christian Luc Marleen Maria Van Thillo, bijna zestig jaar, door deze man wordt afgeserveerd als ondernemer die zijn imperium heeft opgebouwd met subsidies van zijn politieke vriendjes? Dat. Is. Niet. Waar. Dertig jaar heeft hij aan zijn imperium gewerkt. Dertig jaar! Meer dan tienduizend dagen. Elke dag alles gegeven, op een paar dagen na als hij even een paar uur fietste, surfte of in de Caribbean in zijn catamaran lag te dobberen. Dit hoeft hij niet te pikken...

Waarom kennen die persmuskieten de feiten niet? Hij heeft deze mediatoren zelf gecreëerd. Steen voor steen. Overname na overname. 500

en critici van Van Thillo en kwam tot nieuwe en soms onthutsende inzichten over het mediamysterie.

Dit is een onthullende biografie over een uitgever die met 'een kordon aan kardinalen' en politieke connecties zijn zin weet te krijgen. Een verhaal over een mediabaas die pal zegt te staan voor journalistieke onafhankelijkheid, maar regelmatig ingrijpt op redacties. Een biografie over een 'bang rijkeluiskind met twee gezichten', een 'Dr. Jekyll en Mr. Hyde', zoals zijn vriend Carl Huybrechts hem typeert. 'Sympathiek, maar niet empathisch,' zegt ex-marketingmedewerker Inge Van Gaal. Het is het verhaal over een 'charmante oplichter' die vertrouwelingen aan zich bindt met bonussen. Maar die adjudanten ook als vuilniszakken aan de straat zet als ze niet meer bruikbaar zijn of geen geld meer binnenbrengen. Van Thillo is een extraverte flapuit, die wordt vergeleken met Richard Nixon, de paranoïde president die vanwege het Watergateschandaal moest aftreden. Een uitgever die opgeeft over onderzoeksjournalistiek maar zich ook gedraagt als bedrijfsleider van een clickbaitfabriek in 'menselijke misère' en zo de basis vormt voor de 'verkleutering' van de journalistiek. Het is ook een sage over een goedgeklede 'dodelijk charmante' vrouwenmagneet die altijd wil winnen en fietswedstrijden houdt met zijn personeel. Het is een verhaal over een ex-student van een businessschool die media winstgevend wilde maken, ondanks kritiek van zijn medewerkers op de ondermijning van de inhoud. En het is ook de geschiedenis van een emotionele entrepreneur die soms geëmotioneerd raakt als hij wordt geconfronteerd met het naziverleden van zijn familie.

Grote vraag: vormt de schaduwmacht van Van Thillo een gevaar voor de pluriformiteit van de pers? Of zoals Alex Engbers, een ex-hoofdredacteur van een van zijn kranten, stelt: 'Wat is de langjarige invloed van Van Thillo op de sociale cohesie van de pers in Nederland en België? Vooralsnog is dat binnen de eigen gelederen een non-issue. Dat maakt het hoognodig dit eens aan de kaak te stellen.' In dit boek wordt dat aan de kaak gesteld.

De hoofdpersoon houdt zich op de vlakte. Aan dit boek wilde Christian Van Thillo, na talloze verzoeken, niet meewerken. Nadat ik hem 62 vragen had gestuurd, stuurde hij legal counsel Marc van Breda op mij af, die mij dreigde juridisch te zullen opjagen vanwege mijn vragen met 'lasterlijke' aannames.

DEEL I

DE GEUR VAN DE OORLOG

3

Schaamte over een zwart verleden

Juli 2019. Amai, is Christian Van Thillo nu emotioneel? In het Antwerpse visrestaurant Dôme sur Mer is het stilgevallen. De driekoppige leiding van *De Morgen* bestudeert de trillende onderlip van de baas. Die verhitte discussie over de Israëlkritische column van Dimitri Verhulst krijgt ineens een behoorlijk persoonlijke lading bij de uitgever van *De Morgen*.

De Tweede Wereldoorlog is al 75 jaar voorbij, maar hakt er nog altijd in bij Christian Van Thillo, geboren op 25 maart 1962. Het etentje in het favoriete visrestaurant van Van Thillo begon als een bijpraatsessie met de nieuwe hoofdredactie, maar is ontaard in een biecht. De uitgever heeft Jörgen Oosterwaal, creatief directeur voor *De Morgen* en *HUMO*, Kirsten Bertrand en Bart Eeckhout, het hoofdredactionele duo van *De Morgen*, uitgenodigd omdat de joodse gemeenschap hevig is ontstemd over een column van Dimitri Verhulst in *De Morgen*. 'Gaan jullie sorry zeggen?' vraagt hij. Hij is met de fiets naar het restaurant getogen om zijn troepen het verzoek over te brengen.

Verhulst heeft in cynisch-sarcastische bewoordingen Israëls omgang met de Palestijnen gekraakt ('Zodra je over Israël en het lot van de Palestijnen begint, kijken ze je aan alsof je de Holocaust zelf hebt onderschreven') en daarbij een antisemitisch stereotype gebruikt: 'Geen enkele godsdienst laat mensen zulke neuzen krijgen.'

Van Thillo is aangeslagen, zeker nadat de joodse gemeenschap in België en de Nederlandse activist Hans Knoop zich bij hem beklaagden over het 'antisemitische' stuk. Zou *De Morgen* excuses kunnen aanbieden?

Maar het triumviraat is eensgezind: neen, dit valt onder de vrijheid van meningsuiting. Daar moet de uitgever zich niet mee bemoeien.

Maar die breekt ineens.

'We voelden het niet aankomen. Hij vertelde ongevraagd over een

joods meisje dat hij kende van vroeger. Het zat hem duidelijk dwars,' zegt hoofdredacteur Bart Eeckhout.

Het trio wrijft in een onverwerkte vlek. Christian Van Thillo heeft eens bij zijn moeder gevraagd naar de zwarte geschiedenis, nadat hij was afgewezen door het joodse meisje.

En dat verhaal was niet mals. De familie was fout in de oorlog en ook na de oorlog teerden de Van Thillo's op collaboratiecontacten. Een geschiedenis waar zijn familie nooit over sprak. En die ook nooit ter sprake kwam toen hij in Nederland *Het Parool* en *Trouw* overnam, twee kranten die nota bene uit het verzet zijn voortgekomen. Tja, hoe zit het eigenlijk met die verborgen zwarte geschiedenis? Op welke fundamenten is zijn imperium eigenlijk gebouwd?

4

Op de redactie met collaborateurs

In 1976 is de oorlog ruim dertig jaar voorbij, maar op de redactie van de bladen die de vader van Christian Van Thillo uitgeeft, hangt nog het angstzweet van de collaboratie. Maar dat ontgaat het veertienjarige zoontje van de baas. Christian is met zijn vader Ludo naar de uitgeverij meegekomen, omdat hij fan is van *Joepie*, het vrolijke jongerenblad dat de familie heeft overgenomen van twee wilde ondernemers. *Joepie* is de succestitel van Guido Van Liefferinge, een jonge bladenmaker, en Sylvain Tack, een eigenaar van een wafelfabriek en oprichter van piratenzender Radio Mi Amigo.

Die twee namen zeggen het jongetje niks. Hij is vooral geïnteresseerd in de verhalen en de foto's van de popsterren én de liefdesrubriek vol onbeschaamde adviezen. Daarin staan woorden als 'penis' en 'vagina'. Woorden die aan de keukentafel in Brasschaat niet worden gebezigd, en zeker niet door zijn vader en conservatieve katholieke moeder. Dat nieuwe *Joepie* is een tikje stout. Maar nog altijd minder vunzig dan dat bloteborstenblad dat Ludo Van Thillo tot afgrijzen van zijn vrouw ook uitgeeft: *Kwik*. Daar staan naakte dames in.

Christian Van Thillo is gek op zijn ouders, vooral met zijn moeder onderhoudt hij een innige band. In een openhartige bui bekent hij eens dat hij aan een oedipuscomplex lijdt.

Maar zijn ouders zijn ook een beetje kleinburgerlijk. 'Oude mensen,' typeert hij ze in een terugblik op zijn jeugd. Ze gaan zondag naar de kerk en lezen de *Gazet van Antwerpen*, een behoudend katholieke krant. Ze kijken naar de publieke VRT en naar het suffe cultuurprogramma van Regine Clauwaert, een vrouw met peentjeshaar die slaapverwekkende praatjes houdt over schilderijen en de opera. Saai en bevoogdend.

Hij stemt liever af op de Nederlandse televisie. Hij is fan van AVRO's *Toppop* en de presentator van de muziekshow, een slungelachtig figuur

met een uilenbril die met artiesten keuvelt alsof het zijn buurjongens zijn: Ad Visser. Niet van dat brave. Pa en ma, die hij adoreert, zijn wel erg bezig met 'hoe het heurt'.

Christian wil de redactie van *Joepie* zien, het walhalla voor de rebellerende puber. Pophelden. Hij heeft een paar maanden geleden zijn eerste elpee gekocht: *Live in Japan* van de Britse hardrockformatie Deep Purple. Hij is helemaal verslaafd geraakt aan de progrock, een afkorting voor progressieve rock. Yes, Pink Floyd, Jethro Tull, Led Zeppelin en Uriah Heep. Het zwaardere werk vol scheurende gitaren en duistere teksten. Met vriendjes kan hij er uren naar luisteren, met elpeehoezen op schoot in hun jongenskamers. En weet je wat hij recent heeft ontdekt? Genesis. Dat is fabuleus. Een band uit Engeland, met zanger Peter Gabriel.

De uitbater in platenzaak Opus in Brasschaat reikte hem de plaat aan: *The Lamb Lies Down on Broadway*. Een album vol symfonische rock met cryptische teksten. Hij begreep er geen bal van, maar het klonk diepzinnig. En in zekere zin identificeerde hij zich met de hoofdpersoon op de plaat, een dolende ziel in New York die probeert te overleven in The Big Apple. En dan die snerpende, cynische stem van Peter Gabriel:

The bitter harvest of a dying bloom.
Looking for motion I know I will not find

Tja, dat is wel even anders dan Will Tura en zijn gekweel of een cantate van Bach.

Joepie vindt hij de leukste titel uit het portfolio van papa. Vader Ludo rijdt elke dag van Brasschaat naar de redactie, die is gelegen in een neoclassicistisch gebouw tegenover het vliegveld van Deurne. Heel vrolijk oogt de werkplek van papa niet. Het lijkt wel een beetje op een kazerne met al die donkergroene metalen kasten en afgeragde stoelen. Ook de oude mannen die er rondlopen zien er niet uit alsof ze veel plezier aan hun werk beleven. Maar goed, die zitten ook niet op de redactie bij *Joepie*.

Als Christian Van Thillo over de redactie met de omvang van een voetbalveld struint aan de Luchthavenlei, heeft hij geen weet van de zwarte geschiedenis van de onderneming. Hij loopt door een lokaal

waar vroeger een krant werd gemaakt die heulde met de Duitsers: *De Dag*.

Zijn opa – Bill Van Thillo (1902-1992) – heeft de boedel van de uitgeverij in 1949 overgenomen, inclusief een deel van het personeel dat 'fout' was in de oorlog. Zijn vrienden verklaarden Bill Van Thillo voor gek toen hij 'de moffendrukkerij' kocht. In 1961 heeft opa daar nog last mee gehad, omdat een van de medewerkers de politie tipte over 'de collaborateurs' ter redactie. Opa had er lak aan en biechtte op dat hij ook 'een zwarte' was in de oorlog.

Ludo Van Thillo, zijn zoon, heeft de uitgeverij (Sparta) begin jaren zeventig onder zijn hoede gekregen, samen met zijn broer Joris, die de drukkerijtak (Astra) bestiert. 'Het neoclassicistische gebouw tegenover de luchthaven van Deurne is imposant maar somber. De donkergroene metalen kasten, tafels en stoelen zijn een overblijfsel van de krant *De Dag*. Het valt mij op dat het overgrote deel van het personeel oudere mensen zijn. Veel van de anciens zijn gewezen collaborateurs. Het oorlogsverleden dat zij torsen, maakt hen kwetsbaar voor de willekeur van Ludo Van Thillo, uit wiens hand zij eten. Ze werken tegen schamele lonen en leven in angst om zonder vergoeding of formaliteiten van de ene dag op de andere dag op straat te staan,' beschrijft Guido Van Liefferinge, de hoofdredacteur van *Joepie*, de sfeer ter redactie.

De uitgeverij is maar één onderdeel van het familiebedrijf. Ver voor de oorlog heeft opa Bill een belang verworven in een bank: Algemene Hypotheek en Kredietkas. Dat is het financiële hart van de familie. Daar zit opa altijd te werken. Elke dag om acht uur present achter zijn bureau. Zijn grootvader heeft meer lef dan zijn vader, dat valt Christian Van Thillo op. Sterke verhalen gaan er over hem rond.

Opa Bill zat in duistere handeltjes. Hij exploiteerde rubber-, koffie- en palmboomplantages in Congo. Opa had ook een mijn in Joegoslavië, voordat Jozef Tito hem het land uit bonjourde. Hij verdiende goud geld met de wapenhandel. Hij zou honderden tanks hebben geleverd aan de presidenten Gamal Abdel Nasser van Egypte en Juan Perón van Argentinië.

Als Christian Van Thillo in 1976 over de burelen sluipt, is opa Bill, dan al 74 jaar, nog steeds de baas. Medewerkers moeten hem soms een beetje beschermen als hij de redactie bezoekt en langs de printpagina's met blote borsten aan de muur naar zijn kantoor kuiert. Dan breekt er

soms even paniek uit en dekken medewerkers de naakte beelden met doeken af om de vrome katholiek niet te choqueren.

Joepie vormt samen met twee andere popblaadjes – *Hitorama* en *Popshop* – nu de jeugdafdeling van de uitgever. *Joepie* is wel het spannendst van de drie. *Hitorama* en *Popshop* staan vol juichverhalen over kindsterren, bedoeld voor bleue bakvisfans met paardenstaarten.

En wat ook tof is aan *Joepie*, de hoofdredacteur van het blad is een fijne kerel. Dat is een lekkere eigenwijze vent met brutale plannen: Guido Van Liefferinge. Die scoort met spraakmakende interviews en onthullende verhalen over Bekende Vlamingen (BV'ers). In het eerste nummer (op 28 februari 1973) kondigde zanger Will Tura – in samenspraak met *Joepie* – zijn huwelijk aan, een nieuwsfeit dat de katalysator vormt voor een nieuwe losse verkooptitel. Die Van Liefferinge is een mediacowboy.

Maar zijn vader klaagt ook over Van Liefferinge. Ludo Van Thillo moest knokken over de overnameprijs. Papa vond *Joepie* veel te duur. Die Guido zat maar te onderhandelen in taverne Breughel in Mortsel. Papa werd er gek van. Maar ze zijn er toch uitgekomen.

Zijn vader kan namelijk heel goed afdingen, bijna net zo goed als opa. Die scoorde ooit een nieuw kunstgebit bij een vriend. Nam hij een bos bloemen mee voor de vrouw van de tandarts en zei hij: 'Is toch geregeld zo.'

Dat zuinige en opportunistische is een familietrekje. De jongere broer van opa Bill, Edmond Van Thillo (1905-1976), wist in de oorlog zijn huis gratis te laten onderhouden, omdat hij de architect ervan beschuldigde dat hij zijn woning in joodse stijl had gebouwd. Met behulp van de bezetter moest de architect steeds langskomen voor de kleinste klusjes. Edmond Van Thillo, een arts, zette de Duitsers ook in om een collega voor de kosten te laten opdraaien voor de inbraak in zijn praktijkwoning. De man had niks met de inbraak te maken en spande een zaak aan vanwege de valse beschuldiging. Die won hij. Na de oorlog werd oom Edmond veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf wegens zijn immorele schraapzucht. Het werd Edmond Van Thillo aangerekend dat hij zijn oudere broer Renaat Van Thillo, een nazi, had ingezet om de collega-arts onder druk te zetten.

Met deze oudste broer van opa Bill, Renaat Van Thillo (1901-1989), heeft Christian Van Thillo nooit contact gehad. Die woonde sinds 1947 in Argentinië, nadat hij in België ter dood was veroordeeld wegens collaboratie. Hoe dat precies zit, weet hij niet. Dat is een taboe, daar praat de familie liever niet over. Niet vragen, niet vertellen.